

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

נאום ששללא ישכח

מעשיך יקרבוך - ומעשיך...!

מאמר נדיר על עומקה של מידת הדין

הכתוב להיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

מעשיך יקרבוך - ומעשיך...! | מאמר נדיר על עומקה של מידת הדין

זכר צדיק לברכה

עמד עליו נחשול שבים לטבעו, נטלו אחת מהן והטילו לים ועדין לא נח הים מזעפו. בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה ואמר להם הטילוני עמה מיד נח הים מזעפו והיה מצטער על חברתה כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבת ויוצאה מתחת דופני הספינה, ויש אומרים בריה שבים בלעתה והקיאנה ליבשה.

ומכאן אתה למד שעל כל גלוי נדיבות לב זוכה אותו צדיק שיוזכר לברכה ולשבח, אך כשמתוך נדיבות הלב בוקעת ועולה הרצון למסירות חיי ונפשו - אמר להם הטילוני עמה כשהוא מחבק (רש"י) את הדלת הנותרת ומוכן לירד עמה לבינות גלי הים הזועפים, זוכה הצדיק לשם עולם בביתו של מקום ולעולם קרוי המקום - שער נקנור, והדלתות נשמרו בצבען המקורי ולא צפום זהב כשאר שערי המקדש לעדות עולם על המסירות שאפפה את המתנדב להביאם למקדש.

ולענין זה גמרינן מקדש ובית עולמים ממשכן שעשו ישראל במדבר.

שכן מצינו בארון שנקרא שם ה' אלקי הכרובים עליו - ויעש בצלאל - ופירש"י לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר החכמים נקראת על שמו. (שמות לו - וברש"י)

זכרו תורת משה עבדי (מלאכי ג' כג)

והלא תורת ה' היא כנאמר תורת ה' תמימה, אלא לפי שנתן נפשו עליה נקראת על שמו.

והיכן מצינו שנתן נפשו על התורה שנאמר והי שם עם ה' ארבעים יום. (ילקוט שם)

כיוצא בו - מזמור שיר חנוכת הבית לדוד. וכי דוד בנאו והלא שלמה בנאו. אלא לפי שנתן נפשו עליו נקרא על שמו. וכן הוא אומר ראה ביתך דוד לפי שנתן נפשו עליה נקראת על שמו.

וכן הוא אומר זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב.

והוסיפו שם ר' אבא ור' יודן שמהנאמר (תהלים א) ובתורתו יהגה שכל החפץ בתורה ויגע בה סופו שתקרא על שמו כגון משנתו של רבי חייא ושל בר קפרא ושל רבי אושעיא. [וזהו שאמרו תורה דיליה היא דכתיב ובתורתו - משלמה וגרסה היא נקראת תורתו - קדושין לב:]

ומכאן - בארה, למה שלא אבה דוד לשתות מהמים שנשאבו מבור בית לחם

מכח חובה זו האמורה ובאה בדברי שלמה (משלי י) ראשה המשנה צורך להזכיר לשבח מספר אנשים (וימא לא). יהושע בן גמלא כשנתמנה בכהונה גדולה [בנתינת תרקבא דדינרא שנתנה מרתא בית בייתוס לינאי המלך - יבמות סא.] עשה את שני הגורלות בשל זהב תחת שהיו עד אז משל אשכרוע - ברוש בן קטין שהיה אף הוא כהן גדול הוסיף בכיור י"ב דד ליציקת המים ומתחילה לא היו בו אלא שנים.

ואף הוא עשה מוכני לכיור שעל ידו שקעו את הכיור בבור למנוע את הפסלות המים בלינה. מונבו המלך היה עושה עושה כל ידות הכלים של יום הכיפורים של זהב.

הילני אמו - עשתה נברשת של זהב שתלויה היתה על פתחו של היכל ובשעה שהיתה החמה יוצאה וזורחת היו ניצוצות יוצאים ממנה והכל יודעים שהגיע זמן קריאת שמע.

ואף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה ולא יצטרכו להביא ספר תורה ולהעתיק ממנו את מגילת סוטה הנכתבת במקדש.

ומוכח מכל דוגמאות אלו שבהזכרת שם המתדבב לשבח - ד', משכבר הזכר לברכה ואין צריך בנוסף להנציח את שמו על הדבר שהתנדב.

ויש מקום להתבוננות באחרון שהוזכר שם במשנה. נקנור שנעשו נסים לדלתותיו, זוכה שהשער שבו נקבעו הדלתות הנסיות והדלתות עצמן, - נשאו את שמו. (סוטה ז. מעלין אותה לשער המזרח שבו פתח שער נקנור, ששם משקין את הסוטה, ומטהרין את היולדת, ומטהרין את המצורעין)

והנראה על פי המסופר בגמ' (וימא לה):

ת"ר מה נסים נעשו לדלתותיו אמרו כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדר' של מצרים, בחזירתו

...
**הרי לפנינו שהרוגי מלכות
 נתפסים על ידי אותה
 מלכות הרשעה בהיותם
 מקהילים קהילות ברבים
 ועוסקים בתורה, וצריכים
 אנו לשתוק ולהבין כי גם
 משה שמסר נפשו להוריד
 לנו תורת חיים של כי הוא
 חייך ואורך ימך, חוזר
 לאחוריו כדי להשכיל ולהבין
 שתורה שעלתה במחשבה
 לפניו, וההנהגה של מדת
 הדין בעולם היא ללמדה
 אפילו בשעה שסורקים את
 בשרו של מוסר התורה
 במסרקות של ברזל ואפילו
 בשעה שמרבין חבילות של
 זמורות להשהות את יציאת
 הנשמה. וגם כשהגוילין
 נשרפים שבות האותיות
 וגופי התורה ופורחות באויר
 לצור מחשבתן**
 ...

על ידי שלשת הגבורים, ופרשו (ב"ק סא.) שלא אמרם בשמם שאמר: כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למות על דברי תורה - אין אומרים דבר הלכה משמו, ובמה נגרע חלקו של זה. (ע"י מהרש"א)

ואולי נלמד מכאן שמאחר ותורתנו - תורת חיים - שנתנה במאור פניו של הבורא ית' [כי באור פניך נתת לנו תורת חיים], אף שלהורידה ממלאכי השרת ומהשמים ולקובעה בין יושבי הארץ הותר לרעיא מהימנא לישיב בהר ארבעים יום וארבעים לילה, וכן זוכים המוסרים נפשם ללמוד וללמוד שתהא נקראת על שמן וכנ"ל, אך המוסר עצמו למות על דברי תורה פנגע בתגא דמלכא ופוחת מערכה ומבטל שם ה'תורת חיים' ממנה אינו זכאי לענוך כתר תורה על ראשו ואין אומרים דבר הלכה משמו.

ונלמד זאת מרבי יוסי בן קיסמא המכיר בערכה של תורת ה' ואף כשמצייעים לו כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם אינו דר אלא במקום תורה (אבות פרק ו' מ"ט) וכשחלה את חליו אשר ימות בו ובא ר' חנינא בן תרדיון לבקרו תמה עליו רבי יוסי בן קיסמא היאך הוא יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים כשספר תורה מונח לו בחיקו. וכשהשיבו: מן השמים ירחמו הקפיד עליו רבי יוסי בן קיסמא: אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש.

והכי הוי ליה שבחזרתן של גדולי רומי מההספד הגדול שערכו לר' יוסי בן קיסמא מצאווהו לרבי חנינא בן תרדיון כשהוא יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים וס"ת מונח לו בתוך חיקו והביאוהו וכרכוהו בספר תורה והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור. (ע"י יח.)

שכך היא דרכה של תורה שכל המוסרה שלא בדרך הנאותה והראויה לה נענש.

שהרי רבי הקדוש לא נשא פנים למי שעשה שלא שתכח תורה מישאל (ב"מ פה:) וכששמע ששנה רבי חייא לשני בני אחיו [רב ורבה בר בר חנה] בשוק הקפיד רבי עליו ונקט מילתא בדעתיה ונהג רבי חייא נזיפותיה בנפשיה תלתין יומין, וכל זה מפני הקפדתו של רבי שמסירת דברי התורה המשוליים לחלאים ולמעשה ידי אומן צריכה להיות בסתר כמו חמוקי ירכיך (מו"ק טז.) ומה שסמך ר' חייא על המקרא חמות בחוץ תרונה אינו נכון אלא בא להגדיל כחו של הלומד ועוסק בתורה מבפנים שתורתו מכרזת עליו מבחוץ.

העולה:

משה קבל - במסירות נפש שעלה למרום וישב בהר ארבעים יום וארבעים לילה, ולפיכך קרויה על שמו.

ומסרה - כיצד סדר משנה. משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו פרקו, נסתלק אהרן וישב לשמאל משה נכנסו בניו ושנה להם משה פירקו, נסתלקו בניו נכנסו זקנים ושנה להם משה פירקו. נסתלקו זקנים נכנסו כל העם ושנה להם משה פירקו. (ערובין נד.)

ליהושע - ומשרתו יהושע בן נון נער [בן חמישים ושש - ראב"ע] לא ימיש מתוך האהל. ובשעה שעלה רבו לקבל לוחות שניות עלה עד תחומי ההר והמתין לו שם כל הארבעים יום ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל (ימא טו.), וכשקבל את המנוי הנהיג את העם מ נצטוה לא ימיש ספר התורה הזה מפני והגית בו יומם ולילה, וכשעובר ונלחם בא שר צבא ה' ומוכיחו על שבטל מהתורה שנאמר בה ועתה כתבו לכם את השירה הזאת (מגילה ג.) ומיד וילן בתוך העמק שלן בעומקה של הלכה.

הכל מכריז: כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה. ברוך הוא אלקינו שחיי עולם נטע בתוכנו, וכל המחובר לחיים ואוחז בעץ החיים - דבק בה' אלקיו. ולהפך שכל הפורש מדרך מן החיים. (קדושין סו.)

אך כל המשנה ומוסר עצמו למות - מאחר ואין זו דרכה של תורה - אין אומרים דבר הלכה משמו.

כל המשנה - ושונה דברי תורה בחוץ ושלא בסתר כירך - ראוי הוא לנזיפה תלתין יומין.

כל המשנה ולא שת לבו שאומה זו שמן השמים המליכוה למרות שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת והוא דבר של טעם לקבל גזרותיה - אלא יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים וספר תורה מונח לו בחיקו - חזקה היא שישפרו אותו ואת ס"ת באש.

ב.

ורבי חנינא בן תרדיון כמאן סבירא ליה?

בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ירך מה שכתבת שאתה צריך להוסיף עליהם עוד כתרים (רש"י) אמר לו: אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות.

אמר לפניו: רבש"ע חזר ואמר לפניו רבנו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי. אמר לו שתוק! כל עלה במחשבה לפני.

אמר לפניו רבש"ע הראיתי תורתו הראני שכרו, חזר לאחוריו ראה ששוקלין בשרו במקולין. אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו שכרה, אמר ליה שתוק כך עלה במחשבה לפני. (מנחות כט.)

הרי לפנינו שגם משה עבד ה' שזכה שנקראת התורה על שמו ומפני שמסר נפשו עליה, הולך ויושב בסוף שמונה שורות תשש כחו כשלא היה יודע מה אומרים בשעורו של ר' עקיבא הקושר כתרים לאותיות ודורש עליהם תילין תילין של הלכות, ושוק בלא תשובה כששומע שזו התורה שלא ניתנה למשה בסיני אלא שכך עלתה במחשבה לפניו והיינו שזו היתה המחשבה שקדמה לעולם שבראו אלקים והיינו העולם המקורי שאמרו היה להברא במדת הדין, ואסתכל באורייתא וברא עלמא שיתנהל לפי מדת הדין שם התורה ניתנת לא רק בגופה אלא מקושרת בכתרי אותיות שמהם ועליהם דורש ר' עקיבא תילין תילין של הלכות, זו תורה - ויחד עמה מצטרף השכר של העולם המקורי הנברא במדת הדין שבשרו של המדיק תילין של הלכות מכתרי האותיות יהא נסרק במסרקות של ברזל.

ולא עוד אלא שלפי עדות הגמ' (ברכות סא:) בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו רבנו עד כאן. אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך ואמרת מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו.

הרי לפנינו שהרוגי מלכות [שאינו כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו - ב"ב י:] נתפסים על ידי אותה מלכות הרשעה בהיותם מקהילים קהילות ברבים ועוסקים בתורה, וצריכים אנו לשתוק ולהבין כי גם משה שמסר נפשו להוריד לנו תורת חיים של כי הוא חייך ואורך ימך, חוזר לאחוריו כדי להשכיל ולהבין שתורה שעלתה במחשבה לפניו, והנהיגה של מדת הדין בעולם היא ללמוד אפילו בשעה שסורקים את בשרו של מוסר התורה במסרקות של ברזל ואפילו בשעה שמרבין חבילות של זמורות להששות את יציאת הנשמה. וגם כשהגויילין נשרפים שבות האותיות וגופי התורה ופורחות באויר ושבות לצור מחשבתן.

יצתה בת קול ואמרה: אשריך ר' עקיבא שיצאה נשמתך באחד. (ברכות סא.)

יצתה בת קול ואמרה: רבי חנינא בן תרדיון והממונה עליו מזומנין הן לחיי העוה"ב. (ע"י יח.)

העלון השבת נודב לזכות הר"ר יוסף רפול ה"ו ומשפחתו - מעלות תרשיחא